

Trilinguism: "descriminaziun" interladina?

La Junta Provinciala á aproé mudaziuns por l'ejam ladin de trilinguism. Chëstes jará en forza cun le 2016. Na pert di comissars ladins dij indere de nou ala proposta da lascé avarëi pro l'ejam ince l'idiom fodom, ampezan y fascian

Lingaz - Tla sentada di 28 d'aurí s'á la Junta Provinciala de Südtirol ince dé jö cun l'ejam de trilinguism. Chësc dess gní "modernisé, aladô di standards linguistics nüs", mo al dess ince "gní valorisé le lingaz dla uma dla mendranza ladina" - dij le president Arno Kompatscher y

l'assessur ladin Florian Mussner te n comunicat stampa dla Provinzia. Por lauré fora les postes de mudaziun el gnü metü sö na comisciun de 9 porsones. Ala pert ince le professor universitar Paul Videsott, che motivëia insciö la reforma dl ejam de ladin: "Al è

intenziun dla Provinzia da apliché ince al ejam de ladin, sciöche bele a chël de todësch y de talian, les disposiziuns dl 'Cheder de referimënt europeich por la conescënza di lingac'. Porchël sunse

va inant a plata 3

Trilinguism: "descriminaziun" interladina?

La Junta Provinziala á aproé mudaziuns por l'ejam ladin de trilinguism. Chêstes jará en forza cun le 2016. Na pert di commissars ladins dij indere de nou ala proposta da lascé avarëi pro l'ejam ince l'idiom fodom, ampezan y fascian

Na bandira ladina. Tl ejam de trilinguism degüna unité.

va inant da la pruma plata

Rut Bernardi y iö gnüs inciariá da lauré fora propostes. Chêstes é spo gnüdes baiades fora cun i atri commissars ladins dl ejam de trilinguism: Ruth Videsott, Werner Pescosta, Sara Moling, Gudrun Mussner, Lydia Moroder, Ivan Senoner y Tobia Moroder."

Ladins de pröma y secunda categoria?

Videsott y Bernardi s'á insciö dé jö cun la tematica y á porté dant tla comisciun sües propostes de mudaziun. Pro chêstes nen fossel sté öna en particular, sciöche Videsott nes spliga: "Rut y iö, adöm cun Ruth Videsott y Gudrun Mussner, ésson ince orü porté ite la despoziziun che l'ejam de ladin pó gni fat te düc i idioms ladins, sciöche dan le 2001, mo baldi n'ésera nia jüda."

En sostanza á le rest dla comisciun dit de nou da lascé avarëi pro l'ejam de ladin ince le fodom, ampezan y fascian. Chêsc porta defat a n'atra despartiziun o desfarenziaziun di ladins, en chêsc iade sotescrita dai ladins instësc. N nou che dá l'impresciun che al sides ladins de pröma y secunda categoria. Na ocasiun injomada por porté plü davijin i ladins incër le Sela. I un damané le prof. Videsott ciodí che chësta proposta n'é nia passada: "I commissars che é decuntra dijô che le "decret Mussner" dl 2003 autorisëia ma l'adoranza dl ladin scrit dla Val Badia y dl gherdëna. Mo le DPR 752/1976, che é na norma d'atuaziun a nivel costituzional, baia ma - y de nia ater che - de "ejam de ladin". Y al sará ri da argomenté che le fodom (p.ej.) n'é nia "ladin". Al é da speré che la politica ciafes na soluziun por chësta situaziun, che é dassënn descriminanta

defrunt a na pert di ladins", dij le professor de ladinistica tla Universitè de Balsan.

Ci se müda pa tl ejam?

La reforma dl ejam de ladin jará en forza dl 2016. Ciünes che sará les mudaziuns, nes spliga Videsott en cört: "Le 'Cheder de referimënt' se damana che al vëgnes tigni cunt de dotes les competënzes linguistiches: baié y ascuté, scrí y lí. Porchël él gnü remodelé l'ejam scrit (despartí te na pert de ressumé y te na pert da scrí instësc n pice test), y a usc, olache al sará da respogne ince sön n argomënt dé dant. Lapró él gnü porté ite sciöche element nü na proa da ascuté sô: an aldiar á n test y messará dedó respogne a n multiple-choice sura so contegnü."

Tanco ne sarál pro l'ejam de ladin nia plü döes proes, mo trëi: scrit, baié y ascuté. Aladó dl comunicat dla Provinzia, ará le candidat o la candidata da ascuté sô n test de apresciapüch 1,5 menüc (an podará ma ascuté n iade su) y respogne spo a 4 domandes. Mudaziuns él ince tles atres döes proes. La maiü novité tl scrit, é le fat che al gnará desfarenzié danter le nivel de dificolté d'ejam A y B. Cina ciamó él pro trami i livi le medemo test. Lapró ne gnará tl scrit nia plü damané prinzipalmënter la traduziun de tesç, mo - sciöche Videsott dij bele dessura - da scrí instësc n test. Tl ejam a usc gnará les ejaminaziuns strotorades aladó de tematices avisa, sön chères che i candidat ará da svilupé sües respistes. Nia inultima les valutaziuns, olache la comisciun d'ejam se tignará ai standards europeics. Sides tl scrit che tl baié gnará ciaré suradöt a trëi aspec: la comprenjiun, l'adoranza dl lessich y l'adoranza indortöra dl lingaz instës. (pablo)